

Vaša excelencia pán Predseda, ctení poslanci Parlamentu, dámy a páni!

Je pre mňa veľkou ct'ou prehovoriť dnes pred vami a ďakujem vám za pozvanie. Kamkoľvek idem, mojim hlavným záujmom či záväzkom je propagácia ľudských hodnôt ako vrúcnosť srdca: považujem ho za kľúčový faktor pre šťastný život jednotlivca, rodiny aj spoločnosti. V dnešnej modernej dobe sa zdá, že sa vnútorným hodnotám nevenuje dostatočná pozornosť. Ich propagácia je preto mojim prvoradým záväzkom.

Mojim druhým záujmom či záväzkom je propagácia harmónie medzi náboženstvami. Potrebu pluralizmu v politike a demokracii síce akceptujeme, ale napriek tomu sa často zdá, že vo veci plurality vierovyznaní a náboženstiev sme váhavejší. Všetky hlavné náboženské tradície sú napriek rôznym koncepciám a filozofiám nositeľmi rovnakého posolstva lásky, súcitu, tolerancie, spokojnosti a sebadisciplíny. Sú si podobné aj svojim potenciálom pomáhať ľuďom žiť šťastnejším životom. Takže to sú moje dva hlavné záujmy či záväzky.

Otázka Tibetu je pre mňa, samozrejme, tiež mimoriadne dôležitá. Mojou špecifickou zodpovednosťou voči tibetskému ľudu je naďalej reprezentovať nádej a dôveru, ktorú do mňa vkladajú počas tohto mimoriadne zložitého obdobia v dejinách Tibetu. Blahobyť tibetského ľudu je mojou stálou motiváciou a považujem sa za jeho slobodného hovorcu v exile.

Keď som naposledy mal tú česť vystúpiť v Európskom parlamente 24. októbra 2001, povedal som, že „Tibet napriek určitému vývoju a ekonomickému pokroku naďalej čelí zásadným problémom prežitia. V celom Tibete dochádza k závažnému porušovaniu ľudských práv, ktoré je často dôsledkom politik rasovej a kultúrnej diskriminácie. To sú však iba symptómy a dôsledky hlbšieho problému. Čínska vláda považuje odlišnú kultúru a náboženstvo Tibetu za zdroj hrozby odtrhnutia. Preto musí kvôli tejto úmyselnej politike celý národ a jeho jedinečná kultúra a identita čeliť hrozbe zániku“.

Od marca tohto roku Tibeťania zo všetkých oblastí života na celej Tibetskej planine demonštrovali proti tyranskej a diskriminačnej politike čínskej vlády v Tibete. Tibeťania z celého Tibetu nazývaného Cholka-Sum (U-Tsang, Kham a Amdo) - mladí aj starí, muži aj ženy, mnísi aj necirkevné osoby, veriaci aj neveriaci vrátane študentov - sa zišli, uvedomujúc si hroziace smrteľné nebezpečenstvo, aby spontánne a odvážne vyjadrili svoje trápenie, nespokojnosť a skutočný žiaľ nad politikou čínskej vlády. Hlboko ma zarmútili straty na

životoch, tibetských aj čínskych, a okamžite som vyzval čínsku vládu k zmierlivosti. Keďže ma čínska vláda obviňuje z koordinovania nedávnych udalostí v Tibete, opakovane som žiadal dôkladné vyšetrenie tejto záležitosti nezávislým a renomovaným medzinárodným orgánom vrátane pozvania do indickej Dharamsaly. Ak čínska vláda má nejaké dôkazy pre tieto závažné obvinenia, mala by ich zverejniť pred celým svetom.

Musím s ľútosťou konštatovať, že čínska vláda sa pri riešení situácie v Tibete, napriek výzvam mnohých svetových lídrov, mimovládnych organizácií a medzinárodne renomovaných osobností zastaviť násilie a prejaviť zmierlivosť, uchýlila k brutálnym metódam. Mnohí Tibetania boli zavraždení a ich tisíce boli zranené a zadržané. O osude mnohých vôbec nič nevieme. Dokonca aj teraz, kým tu stojím pred vami, je v mnohých častiach Tibetu prítomný veľký počet ozbrojených policajtov a vojakov. V mnohých oblastiach Tibetania naďalej trpia v dôsledku de facto stanného práva. Vládne atmosféra strachu a zastrasovania. Tibetania v Tibete žijú v neustálom strachu pred zatknutím. Keďže medzinárodní pozorovatelia, novinári ba dokonca ani turisti nemajú do mnohých častí Tibetu povolený vstup, mám vážne obavy o osud Tibetánov. V súčasnosti má čínska vláda v Tibete úplne voľnú ruku. Je to akoby Tibetania čelili rozsudku smrti – rozsudku, ktorého cieľom je zničiť ducha tibetského ľudu.

Mnohí cnení poslanci Európskeho parlamentu dobre poznajú moje dlhodobé úsilie nájsť vzájomne prijateľné riešenie pre problém Tibetu prostredníctvom dialógu a rokovaní. V tomto duchu som v roku 1988 v Európskom parlamente v Štrasburgu predniesol formálny návrh uskutočniť rokovania, počas ktorých nebudeme žiadať odtrhnutie a nezávislosť Tibetu. Odvtedy naše vzťahy s čínskou vládou prešli mnohými peripetiami. V roku 2002 sme po takmer desaťročnej prestávke obnovili priame vzťahy s čínskou vládou. Medzi mojimi vyslancami a predstaviteľmi čínskej vlády došlo k rozsiahlym diskusiám. Počas týchto diskusií sme jednoznačne prezentovali úsilie tibetského ľudu. Jadrom môjho postoja „strednej cesty“ je zabezpečiť pre tibetský ľud skutočnú autonómiu v rámci Ústavy Čínskej ľudovej republiky.

Počas siedmeho kola rokovaní v Pekingu 1-2. júla tohto roku nás čínska strana požiadala o prezentáciu našej predstavy skutočnej autonómie. V súlade s tým sme 31. októbra 2008 čínskej vláde prezentovali Memorandum o skutočnej autonómii tibetského ľudu. Memorandum zakotvuje naše predstavy o skutočnej autonómii a o tom, ako by sa dali splniť základné požiadavky tibetského ľudu pre autonómiu a samosprávu. Tieto návrhy sme

prezentovali s jediným cieľom: prejaviť úprimné úsilie riešiť skutočné problémy v Tibete. Boli sme presvedčení, že pri dobrej vôli sa záležitosti sformulované v našom memorande dajú zrealizovať.

Žiaľ, čínska strana naše memorandum zamietla v plnom rozsahu a označila naše návrhy za pokus o „polonezávislosť“ či „maskovanú nezávislosť“ a z tohto dôvodu ich prehlásila za neakceptovateľné. Navyše nás čínska strana obviňuje z „etnickej čistky“, keďže naše memorandum žiada uznanie práva autonómnych oblastí „regulovať pobyt, usadzovanie a zamestnávanie či ekonomické činnosti osôb, ktoré sa chcú prisťahovať do tibetských oblastí z iných častí Čínskej ľudovej republiky.“

V našom memorande sme sa jasne vyjadrili, že našim cieľom nie je vyhostiť netibeťanov. Obávame sa však indukovaného hromadného prisunu predovšetkým Han-Číňanov, ale aj niektorých iných národností, do mnohých oblastí Tibetu, čo na druhej strane marginalizuje pôvodné obyvateľstvo Tibetu a ohrozuje jeho krehké prírodné prostredie. Výrazné demografické zmeny vyplývajúce z masovej migrácie povedú skôr k asimilácii než integrácii tibetského národa do Čínskej ľudovej republiky a postupne povedú k zániku špecifickej kultúry a identity tibetského ľudu.

Prípady ľudí z Mandžuska, Vnútroňného Mongolska a Východného Turkestanu v Čínskej ľudovej republike sú jasným príkladom ničivých dôsledkov hromadného prisunu obyvateľstva prevažne čínskej národnosti Han na menšinové národnosti. Jazyk, písmo a kultúra mandžuského národa dnes už neexistujú. V dnešnom Vnútroňnom Mongolsku je z celkovej populácie 24 miliónov už iba 20% pôvodného mongolského obyvateľstva.

Napriek tomu, že niektorí predstavitelia čínskej tvrdej línie tvrdia opak, z nášho memoranda (kópiu ktorého sme vám dali k dispozícii) je zrejmé, že sme sa úprimne zaoberali aj obavami čínskej vlády v súvislosti so zvrchovanosťou a územnou celistvosťou Čínskej ľudovej republiky. Memorandum hovorí samo za seba. Uvítal by som vaše pripomienky a návrhy.

Využívam túto príležitosť požiadať Európsku úniu a Parlament, aby využila svoju sprostredkovateľskú pozíciu a nešetiac úsilím pomohla presvedčiť čínsku vládu, aby riešila otázku Tibetu formou seriózných rokovaní za spoločné dobro tibetského aj čínskeho ľudu.

Hoci zásadne odmietam použitie násilia ako prostriedku nášho zápasu, verím, že určite máme právo preskúmať všetky ostatné politické možnosti, ktoré máme k dispozícii. V duchu

demokracie som zvolal Mimoriadne zhromaždenie Tibetánov žijúcich v exile, aby sme prerokovali situáciu tibetského ľudu, stav tibetskej otázky a budúcnosť nášho hnutia. Zhromaždenie sa konalo 17-22. novembra 2008 v indickej Dharamsale. To, že čínska vláda nereagovala pozitívne na naše iniciatívy, iba opäť potvrdilo presvedčenie mnohých Tibetánov, že čínska vláda nemá absolútne žiaden záujem nájsť vzájomne prijateľné riešenie. Mnohí Tibetania sú stále presvedčení, že sa čínska vláda snaží o násilnú a úplnú asimiláciu a absorpciu Tibetu do Číny. Preto žiadajú úplnú nezávislosť Tibetu. Iní sa zas dovoľávajú práva na sebaurčenie a žiadajú referendum v Tibete. Napriek týmto rôznym názorom sa delegáti Mimoriadneho zhromaždenia jednoznačne uzniesli a splnomocnili ma, aby som rozhodol o najlepšom postupe vzhľadom na panujúcu situáciu a zmeny, ku ktorým dochádza v Tibete, Číne a v širšom svete. Budem skúmať návrhy, ktoré predložilo približne 600 lídrov a delegátov tibetských spoločenstiev na celom svete vrátane názorov, ktoré dokážeme získať od prierezovej vzorky Tibetánov žijúcich v Tibete.

Som neochvejným zástancom demokracie V súlade s tým neustále povzbudzujem Tibetánov žijúcich v exile, aby nasledovali demokratický proces. Dnes sa môže spoločenstvo tibetských utečencov radiť medzi tých pár utečeneckých spoločenstiev, ktoré zaviedli všetky tri piliere demokracie: zákonodarstvo, súdnictvo a exekutívu. V roku 2001 sme urobili ďalší veľký krok v procese demokratizácie tým, že predseda Kashagu, poradného orgánu Tibetskej vlády v exile, bol zvolený všeľudovým hlasovaním.

Vždy som zastával názor, že tibetský ľud napokon bude môcť rozhodovať o budúcnosti Tibetu. Ako povedal Pandit Nehru, prvý ministerský predseda Indie v Indickom parlamente 7. decembra 1950: „Posledné slovo vo veci Tibetu musí mať tibetský ľud a nikto iný.“

Rozsah a dôsledky problematiky Tibetu ďaleko presahujú osudy 6 miliónov Tibetánov. Tibet sa rozprestiera medzi Indiou a Čínou. Po stáročia tvoril mierovú nárazníkovú zónu oddeľujúcu dve najľudnatejšie krajiny na Zemi. Avšak v roku 1962, iba niekoľko rokov po takzvanom „mierovom oslobodení Tibetu“, bol svet svedkom vôbec prvej vojny medzi dvoma ázijskými veľikánmi. To jasne poukazuje na dôležitosť spravodlivého a mierového riešenia tibetskej otázky pre zabezpečenie trvalej a skutočnej dôvery a priateľstva medzi dvoma najmocnejšími národmi Ázie. Problematika Tibetu súvisí aj s krehkým prírodným prostredím Tibetu, ktoré má podľa vedeckých poznatkov dôležitý dopad na väčšinu Ázie vrátane niekoľkých miliárd jej obyvateľov. V Tibetskej planine pramenia viaceré najväčšie ázijské rieky. Tibetské ľadovce sú najväčšími ľadovými masami na Zemi okrem pólou.

Niektorí ekológovia dnes Tibet nazývajú tretím pólom. Ak bude súčasný trend otepľovania pokračovať, rieka Indus môže za 15-20 rokov vyschnúť. Kultúrne dedičstvo Tibetu je založené na budhistickom princípe súcitu a nenásilia. Preto to nie je len záležitosť 6 miliónov Tibetanov, ale viac ako 13 miliónov ľudí v celých Himalájach, Mongolsku, v ruských republikách Kalmykia a Buryatia vrátane narastajúceho počtu čínskych bratov a sestier, ktorí zdieľajú túto kultúru, čo predstavuje potenciál prispieť k mierovému a harmonickému svetu.

Mojim krédom vždy bolo dúfať v to najlepšie a byť pripravený na to najhoršie. V tomto duchu som radil Tibetanom žijúcim v exile, aby venovali zvýšenú pozornosť výchove mladej generácie Tibetanov, posilňovaniu našich kultúrnych a náboženských inštitúcií v exile s cieľom zachovať naše bohaté kultúrne dedičstvo a rozširovaniu a posilňovaniu demokratických inštitúcií a občianskej spoločnosti v spoločenstve tibetských utečencov. Jedným z hlavných cieľov nášho exilového spoločenstva je zachovať naše kultúrne dedičstvo tam, kde na to máme potrebnú slobodu. Chceme byť slobodným hlasom našich ľudí žijúcich v zajatí v Tibete. Úlohy a výzvy, ktorým čelíme, si vyžadujú nemalú odvahu. Keďže sme spoločenstvo utečencov, naše zdroje sú samozrejme obmedzené. My, Tibetania, sa zároveň musíme pozrieť tvárou tvár realite, že náš exil môže potrváť dlhšie. Preto by som bol Európskej únii vďačný za jej pomoc pri našich vzdelávacích a kultúrnych činnostiach.

Nemám žiadne pochybnosti o tom, že zásadný a dôsledný postoj Európskeho parlamentu voči Číne ovplyvní proces zmeny, ktorou Čína v súčasnosti prechádza. Globálnym trendom je väčšia otvorenosť, sloboda, demokracia a dodržiavanie ľudských práv. Čína bude skôr či neskôr musieť nasledovať svetový trend. V tejto súvislosti by som rád vyslovil poďakovanie Európskemu parlamentu za udelenie prestížnej Sacharovovej ceny čínskemu bojovníkovi za ľudské práva Hu Jia. Je to dôležitý signál, ak sledujeme proces rýchleho napredovania Číny. Čína si opäť uvedomila svoj štatút a chce zohrávať dôležitú vedúcu úlohu na svetovej scéne. Verím tomu že Čína, ak chce splniť túto úlohu, potrebuje otvorenosť, transparentnosť, právny štát, slobodu informácií a slobodu myslenia. Postoje a politiky členov medzinárodného spoločenstva voči Číne nepochybne ovplyvnia priebeh zmeny prebiehajúcej v Číne rovnako ako aj domáce udalosti a vývoj.

V protiklade s pretrvávajúcim mimoriadne tvrdým postojom čínskej vlády voči Tibetu sa medzi obyvateľmi Číny – najmä v informovaných a vzdelaných čínskych kruhoch – zvyšuje porozumenie a sympatia voči situácii tibetského ľudu. Hoci moja viera v čínsku vládu v súvislosti s Tibetom je čoraz slabšia, moja viera v čínsky ľud ostáva neochvejná. Preto

tibetskému ľudu radím, aby sa spoločným úsilím snažil nájsť si cestu k čínskemu ľudu. Čínska inteligencia otvorene kritizovala brutálny zásah čínskej vlády voči tibetskej demokracii v marci tohto roku a vyzvala k zmierlivosti a dialógu pri riešení problémov v Tibete. Čínski právnici sa verejne ponúkli zastupovať zadržaných tibetských demonštrantov pred súdom. Dnes je medzi našimi čínskymi bratmi a sestrami stále väčšie porozumenie, sympatia, podpora a solidarita voči ťažkej situácii Tibetánov a ich oprávneným nárokom. A to je najpovzbudzujúcejšie. Využívam túto príležitosť a ďakujem našim odvážnym čínskym bratom a sestrám za ich solidaritu.

Ďakujem aj Európskemu parlamentu za vytrvalé prejavy záujmu o spravodlivý a nenásilný zápas o Tibet a jeho podporu. Vaša sympatia, podpora a solidarita vždy boli pre tibetský ľud v Tibete aj mimo neho obrovským zdrojom inšpirácie a povzbudení. Chcel by som vysloviť mimoriadne poďakovanie členom Interskupiny Európskeho parlamentu pre Tibet, pre ktorých tragédia tibetského ľudu nie je iba náplňou ich politickej práce, ale stala sa aj ich srdcovou záležitosťou. Mnohé rozhodnutia Európskeho parlamentu o otázke Tibetu výrazne pomohli upriamiť pozornosť na situáciu tibetského ľudu a zvýšiť povedomie verejnosti aj vlád o problematike Tibetu v Európe aj na svete.

Dôsledná podpora Európskeho parlamentu prejavovaná Tibetu nezostala v Číne bez povšimnutia. Je mi ľúto, ak to spôsobilo určité napätie vo vzťahu medzi Európskou úniou a Čínou. Chcel by som sa však s vami podeliť o svoju úprimnú nádej a vieru, že budúcnosť Tibetu a Číny prinesie preklopenie nedôvery a vybudovanie vzťahu založeného na vzájomnom rešpektovaní, dôvere a uznávaní spoločného záujmu bez ohľadu na súčasnú mimoriadne zúfalú situáciu v Tibete a zablokovaný proces dialógu medzi mojimi vyslancami a čínskou vládou. Nepochybujem, že vaše ďalšie prejavy záujmu a podpory Tibetu budú mať v dlhodobom horizonte pozitívny vplyv a pomôžu vytvoriť potrebné politické prostredie pre mierové riešenie otázky Tibetu. A preto je vaša ďalšia podpora mimoriadne dôležitá.

Ďakujem - bolo mi ct'ou podeliť sa s vami o svoje myšlienky.

4. december 2008, Brusel